

GENEREL NADREGIONÁLNÍHO A REGIONÁLNÍHO ÚSES NA ÚZEMÍ OLOMOUCKÉHO KRAJE

RNDr. Jiří KOCIÁN

AGERIS s. r. o., Jeřábkova 5, 602 00 Brno

jiri.kocian@ageris.cz

Úvod

Krajský úřad Olomouckého kraje v současné době pořizuje novou územně plánovací dokumentaci celého kraje. Na základě dohody odborů strategického rozvoje kraje a životního prostředí a zemědělství byl jako jeden ze základních podkladů pro novou územně plánovací dokumentaci pořízen nový krajský generel nadregionálního a regionálního ÚSES.

Zpracování generelu nadregionálního a regionálního ÚSES na území Olomouckého kraje předcházela analýza dosavadních vymezení nadregionálního a regionálního ÚSES na území kraje. V rámci této analýzy bylo odhaleno ve stávajících dokumentacích územního systému ekologické stability (ÚSES) poměrně velké množství věcných i formálních nesrovnalostí, a to především z pohledu vztahu vymezení nadregionálního a regionálního ÚSES v různých typech dokumentací, z pohledu územních návazností řešení a z pohledu prostorových střetů s některými typy limitů využití území (zejm. vodohospodářskými stavbami, dopravní a technickou infrastrukturou a ochranou a dobýváním nerostných surovin).

Jako hlavní závěr provedené analýzy byla uvedena nutnost provést koncepční sjednocení vymezení nadregionální a regionální úrovně ÚSES na území celého Olomouckého kraje, které by pak tvořilo zásadní územně plánovací podklad, využitelný nejen pro zpracování do nově vytvářené územně plánovací dokumentace Olomouckého kraje, ale také do územních plánů obcí a jiných dokumentací zabývajících se vymežováním ÚSES.

Základní podklady

Vedle obecně platných legislativních a metodických materiálů byly pro návrh krajského generelu nadregionálního a regionálního ÚSES využity především následující podklady:

- Analýza vymezení nadregionálního a regionálního ÚSES na území Olomouckého kraje (AGERIS s.r.o., Brno, 2005);
- Územně technický podklad regionálních a nadregionálních územních systémů ekologické stability ČR (schválený MMR a MŽP ČR s platností od 1. 7. 1997) ve vytištěné i digitální podobě (Společnost pro životní prostředí, s.r.o, Brno, 1996);
- Dokumentace k vybraným nadregionálním biocentrům (AOPK ČR, Brno, 1998 – 2000);
- Aktuální koncepční dokumentace nadregionálního a regionálního ÚSES na území sousedních krajů;
- Internetové prezentace výsledků mapování lokalit soustavy Natura 2000;
- Aktuální letecké ortofotosnímky;
- Biogeografické členění České republiky (Culek M. a kol., 1996, ENIGMA, Praha);
- Biogeografické členění České republiky, II. díl (Culek M. a kol., 2005, AOPK ČR, Praha).

Analýza vymezení nadregionálního a regionálního ÚSES

Analýza vymezení nadregionálního a regionálního ÚSES na území Olomouckého kraje se zaměřila jednak na porovnání vymezení NR a R ÚSES v různých typech aktuálně směrodatných dokumentací, zhodnocení provázanosti jednotlivých řešení nadregionálního a regionálního ÚSES uvnitř území kraje, na jeho hranicích a v různých dokumentacích týkajících se jednoho území a na zjištění prostorových střetů s limity využití území.

Ve vyhlášce ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb. se hovoří pouze o dvou typech dokumentací ÚSES – o plánech sloužících k vymezení ÚSES (§ 2) a o projektech sloužících k vytváření ÚSES (§ 4). Skutečnost je ovšem daleko složitější, neboť dokumentací obsahujících ÚSES vzniká celá řada typů. V zásadě lze všechny typy dokumentací obsahujících ÚSES členit na:

- samostatné dokumentace ÚSES;
- jiné dokumentace obsahující ÚSES.

Za **samostatné dokumentace ÚSES** jsou považovány takové dokumentace, kde je ÚSES jediným hlavním předmětem řešení, což vyplývá obvykle i z názvu příslušných dokumentací. Z těchto dokumentací byly analýze podrobeny:

- Územně technický podklad regionálních a nadregionálních ÚSES ČR;
- základní dokumentace místního (lokálního) ÚSES.

Jiných dokumentací obsahujících ÚSES je celá řada typů. Z nich podstatné jsou pouze ty dokumentace, které se na vymezení ÚSES podílejí aktivním způsobem a zpřesňují či mění vymezení ÚSES oproti podkladovým materiálům a zároveň zvyšují závaznost jeho vymezení. Zásadními typy takovýchto dokumentací jsou především:

- územní plány velkých územních celků;
- územní plány obcí a sídelních útvarů;
- dokumentace komplexních pozemkových úprav.

Analýzou vymezení NR a R ÚSES v uvedených typech dokumentací byla zjištěna celá řada nesrovnalostí, které byly přehledně popsány podle typů dokumentací, podle dílčích územních celků a v případě zásadnějších nesrovnalostí, graficky zvýrazněných v mapové části analýzy, nakonec i podle jednotlivých mapových listů ZM ČR 1 : 25 000.

Pro hodnocení prostorových střetů s limity využití území, souhrnně vyjádřenými v rámci díla „ÚPP – ÚTP Olomouckého kraje“ z roku 2004, bylo vybráno řešení NR a R ÚSES podle platných ÚP VÚC. Pro stanovení míry závažnosti z pohledu vlivu na ÚSES byly konkrétní hodnocené střety rozříděny do tří kategorií:

- **střety podružné** – střety, které sice ovlivňují (nebo mohou ovlivnit) fungování dílčí skladebné části ÚSES, avšak nevyžadují podstatnější kompenzační opatření; velká kumulace těchto střetů v relativně malém území ovšem může v souhrnu vytvářet střet významný (viz následující odstavec);
- **střety významné** – střety, které ovlivňují (nebo mohou ovlivnit) fungování dílčí skladebné části ÚSES natolik, že je lze řešit jedině prostřednictvím patřičných kompenzačních opatření (např. zásadní změnou vymezení či trasy skladebné části ÚSES);
- **střety zásadní** – střety, které při současné legislativní situaci prakticky znemožňují (nebo mohou znemožnit) fungování jedné nebo více skladebných částí ÚSES, bez možnosti adekvátních kompenzačních opatření, čímž zásadně narušují fungování celého systému ekologické stability.

Hodnocené střety byly přehledně setříděny a popsány podle jednotlivých mapových listů ZM ČR 1:25 000, přičemž v mapové části byly graficky zvýrazněny významné a zásadní střety.

Krajský generel ÚSES – základní zásady koncepce

Návrh generelu nadregionálního a regionálního ÚSES Olomouckého kraje vychází v prvé řadě z územně technického podkladu regionálních a nadregionálních ÚSES ČR (dále většinou jen ÚTP R+NR ÚSES). V návaznosti na ÚTP R+NR ÚSES jsou pak v různé míře zohledněny také další analyzované dokumentace obsahující ÚSES (územně plánovací dokumentace, generely ÚSES, dokumentace pozemkových úprav), a to především v závislosti na tom, zda tyto dokumentace vycházejí z ÚTP R+NR ÚSES a zpřesňují jeho řešení ÚSES či nikoliv.

Jelikož však ani řešení nadregionálního a regionálního ÚSES v ÚTP R+NR ÚSES není zcela bezproblémové, nebylo možno pouze provést zpřesnění nadregionálního a regionálního ÚSES vyplývající z dokumentací ÚSES vycházejících z ÚTP R+NR ÚSES a bylo někdy nutno zasáhnout i do vlastního koncepčního řešení ÚSES obsaženého v ÚTP R+NR ÚSES.

Ve srovnání s původním ÚTP R+NR ÚSES řešení krajského generelu zohledňuje nové důležité podklady, které v době zpracování ÚTP R+NR ÚSES ještě neexistovaly. K nejdůležitějším z těchto podkladů patří především:

- vymezení chráněných území soustavy Natura 2000;
- internetové prezentace mapování biotopů pro účely vymezení soustavy Natura 2000;
- nové biochorické členění území České republiky.

Z chráněných území soustavy Natura 2000 jsou podstatnou kategorií pro vymezení nadregionální a regionální úrovně ÚSES evropsky významné lokality (EVL), a to především lokality chránící stanoviště (méně pak lokality k ochraně jednotlivých druhů). Existující vymezení EVL se stala velmi významným pomocníkem zejména pro vymezení některých biocenter.

Využitelnost internetových prezentací mapování biotopů byla poněkud omezena chybějícím pokrytím některých území kraje. Přesto však tyto prezentace významně pozitivně ovlivnily zejména možnosti prověřování různých variant řešení a následný výběr řešení z těchto variant.

Nejsložitější situace z pohledu využitelnosti uvedených nových podkladů pro krajský generel nastala u nového biochorického členění. Jakkoli ze základních metodických materiálů vyplývá zásadní význam biogeografického členění pro tvorbu ÚSES, jednotné biochorické členění jako hlavní přírodovědný rámec pro návrh regionální úrovně ÚSES dosud neexistovalo. Porovnáním nového biochorického členění s řešením ÚSES v ÚTP R+NR ÚSES na území Olomouckého kraje bylo zjištěno, že by jeho důsledné uplatnění v návrhu nadregionálního a regionálního ÚSES na území Olomouckého kraje znamenalo zcela zásadní zásah do celkové koncepce vyplývající z ÚTP R+NR ÚSES. Vzhledem k tomu, že toto biochorické členění bylo publikováno až v průběhu prací na krajském generelu, bylo s pořizovatelem krajského generelu dohodnuto, že se uplatnění nového biochorického členění v krajském generelu omezí pouze na pomocné využití při rozhodování o poloze a vymezení regionálních biocenter s více prověřovanými variantami řešení.

Pojetí nadregionálního a regionálního ÚSES v krajském generelu vychází z principu ucelených větví ÚSES, tvořených logickými sledy typově příbuzných a funkčně souvisejících navazujících nadregionálních a regionálních biocenter a biokoridorů. Základním kritériem pro určení typové příbuznosti a funkční souvislosti navazujících biocenter a biokoridorů (a tedy pro správné sestavení větve ÚSES) patřících k určité hierarchické úrovni ÚSES (v našem případě nadregionální či regionální) je příbuznost zastoupených stanovišť. Zásadní zohledněnou charakteristikou stanovišť pak je jejich hydrický režim (vodní poměry), relativně

s dostatečnou přesností zjistitelný z podkladových materiálů, jež byly k dispozici. Typickými příklady logických větví nadregionálního a regionálního ÚSES jsou větve vázané na hlavní vodní toky (Moravu, Bečvu aj.), na průběh výrazných údolních svahů či na průběh horských hřbetů.

Na základě hydrického režimu stanovišť je možno rozlišit dva základní typy větví nadregionálního a regionálního ÚSES:

- větve ÚSES **bez významnějšího ovlivnění podzemní vodou**, procházející přednostně hydricky normálními až suššími stanovišti (obecně **mezofilní větve ÚSES**),
- větve ÚSES **s významným ovlivněním podzemní vodou**, procházející téměř výhradně podmačenými až vlhkými (mokrými až zamokřenými, příp. i rašelinnými) stanovišti (obecně **hydrofilní větve ÚSES**).

V případě nadregionálního ÚSES je princip větví ÚSES v zásadě obsažen v pojetí os nadregionálních biokoridorů v ÚTP R+NR ÚSES, s výjimkou kontrastních změn typů cílových ekosystémů v průběhu jedné osy NRBK (typicky např. z nivních na mezofilní a naopak).

V případě regionálního ÚSES není použití principu větví ÚSES z ÚTP R+NR ÚSES v řadě případů patrné, a to především proto, že nejsou k dispozici dostatečné popisné údaje pro skladebné části regionálního ÚSES. Některá rámcová vymezení skladebných částí regionálního ÚSES (zejména biokoridorů vedených v údolích vodních toků) pak umožňují rozličné interpretace (vedení svahy či dnem údolí, tedy ve zcela rozdílných stanovištních podmínkách). Bylo tedy nutné v rámci krajského generelu ÚSES provést sjednocení principů pro určení polohy a vymezení těchto skladebných částí regionálního ÚSES podle příbuznosti navazujících stanovišť.

Podrobnost řešení krajského generelu ÚSES odpovídá zvolenému mapovému měřítku 1:25 000.

Krajský generel ÚSES – základní členění

Řešení krajského generelu nadregionálního a regionálního ÚSES obsahuje závaznou a směrnou část.

V **závazné části** krajského generelu jsou obsažena řešení vycházející primárně z vymezení ÚSES v ÚTP R+NR ÚSES, s nutnými úpravami, případně i rozsáhlejšími koncepčními změnami tam, kde byly zjištěny výraznější nesrovnalosti. V řadě prostorů byly prověřovány různé varianty řešení. Pokud nebyla na základě projednávání jednoznačně vybrána jedna z prověřovaných variant, zůstalo v generelu variantní řešení zachováno. Vždy je ovšem jedna varianta označena jako základní řešení. V některých případech je základní řešení výrazněji preferované s tím, že ostatní varianty by měly být uplatňovány až v případě prokázání neprůchodnosti základního řešení. V ostatních případech (v popisu konkrétních řešení rozlišených) jsou varianty řešení vcelku rovnocenné nebo téměř rovnocenné.

Skladebné části (prvky) NR a R ÚSES obsažené v základním řešení závazné části krajského generelu jsou kromě tradičního členění podle funkčního typu a biogeografického významu navíc rozříděny podle určitosti lokalizace do tří kategorií:

- prvek s jednoznačnou lokalizací (umístěním);
- prvek s doporučenou lokalizací (umístěním);
- prvek se směrnou lokalizací (umístěním).

Jednoznačně lokalizované jsou ty prvky ÚSES, u kterých jejich nezměnitelná poloha vyplývá buď z koncepčních důvodů (např. stabilizovaná poloha již v ÚTP R+NR ÚSES) nebo z majetkoprávních vztahů (např. vymezení v rámci KPÚ). Jednoznačná lokalizace prvku

ÚSES je pro další upřesňování jeho vymezení závazná. Zásadní změna polohy jednoznačně lokalizovaného prvku ÚSES by vedla k neúčelnému či dokonce zcela nesprávnému vymezení ÚSES.

Doporučeně lokalizované jsou prvky ÚSES zejména tehdy, kdy pro jejich konkrétní umístění v krajině existují z pohledu tvorby ÚSES objektivní důvody, vyplývající z přírodních podmínek a stávajícího využití krajiny – např. umístění biocentra v prostoru ekologicky cenné lokality na stanovištích, odpovídajících celkovému charakteru příslušné větve ÚSES, trasování mezofilního biokoridoru v krátkých příkrých zalesněných svazích údolí nejvhodnějších pro migraci bioty aj. Doporučeně lokalizované jsou i některé prvky zakotvené v platné ÚPD obcí, pakliže jde o koncepčně vyhovující řešení opírající se o aktuální stav využití krajiny. Doporučená lokalizace prvku ÚSES není pro další upřesňování jeho polohy a vymezení závazná, nicméně směřuje k co nejúčelnější tvorbě ÚSES s ohledem na jeho funkčnost a nezřídka i s ohledem na potřebné náklady na jeho realizaci.

Směrně jsou lokalizovány prvky ÚSES tehdy, když je možno jejich umístění do značné míry přizpůsobit jiným zájmům v území, aniž by byly popřeny základní přírodovědné principy tvorby ÚSES (např. uvnitř relativně homogenních partií lesních celků či intenzivně zemědělsky využívané krajiny). Konečné umístění směrně lokalizovaných prvků ÚSES pak může při dalším zpřesňování polohy doznat oproti předložené podobě výrazných změn.

Ve **směrné části** krajského generelu je obsažena nabídka možného rozvíjení nadregionálního a regionálního ÚSES o další ucelené mezofilní či hydrofilní větve, příp. jednotlivé skladebné části. Až na jedinou výjimku (viz dále) jsou všechny skladebné prvky ÚSES ve směrné části generelu zařazeny do regionální úrovně ÚSES.

Řešení nadregionálního ÚSES

Pojetí **nadregionálních biocenter (NRBC)** v krajském generelu ÚSES respektuje jejich členění podle ÚTP R+NR ÚSES na reprezentativní a unikátní.

Rozmístění nadregionálních biocenter na území Olomouckého kraje v základním řešení závazné části krajského generelu ÚSES v zásadě odpovídá původnímu řešení dle ÚTP R+NR ÚSES, ve kterém se na území Olomouckého kraje nachází alespoň částí své výměry celkem dvanáct NRBC (z toho jedenáct reprezentativních a jedno unikátní NRBC). U jedenácti z těchto NRBC není žádných pochyb o jejich jednoznačné lokalizaci. Výjimku tvoří reprezentativní biocentrum pro Prostějovský bioregion – NRBC 12 Skalka. Zde jednoznačnému umístění biocentra podle ÚTP R+NR ÚSES brání jednak aktuální stav využití krajiny v rámci celého bioregionu (bez dostatečně rozsáhlých kompaktních ploch s trvalou vegetací v reprezentativních stanovištních podmínkách), jednak majetkoprávní vztahy (dokončené KPÚ v některých katastrech, do nichž mělo NRBC původně zasahovat, bez vymezení příslušných částí NRBC). Nabídnuty jsou proto tři v zásadě rovnocenné varianty umístění NRBC, které bude třeba dále sledovat.

Ve variantním řešení závazné části krajského generelu ÚSES jsou obsaženy návrhy dalších tří možných nadregionálních biocenter, vymezených totožně s třemi rozsáhlými evropsky významnými lokalitami soustavy Natura 2000 (EVL Rychlebské hory – Račí údolí, EVL Rychlebské hory – Sokolský hřbet a EVL Sovinec).

Do směrné části krajského generelu ÚSES je na základě požadavku Správy CHKO Litovelské Pomoraví zařazen návrh potenciálního rozšíření NRBC 13 Vrapač – Doubrava (Litovelské Pomoraví – Doubrava) o další plochy EVL Litovelské Pomoraví v nivě Moravy směrem k Zábřehu.

Pojetí **nadregionálních biokoridorů (NRBK)** v krajském generelu ÚSES je odrazem složitosti a určitých nejasností jejich pojetí v ÚTP R+NR ÚSES.

Základem pro řešení nadregionálních biokoridorů v závazné části krajského generelu ÚSES se stalo prověření vhodnosti trasování os jednotlivých NRBK z pohledu cílových ekosystémů deklarovaných v ÚTP R+NR ÚSES. Významným pomocníkem při tomto prověření bylo nové biochorické členění území ČR. V drtivé většině případů se potvrdila vhodnost původního trasování os NRBK podle ÚTP R+NR ÚSES, případně jejich zpřesněného trasování v navazujících dokumentacích. Nastaly však i případy, kdy se ukázalo potřebné provést některé úpravy či změny v trasování nebo dokonce i počtech os jednotlivých NRBK. Složitější úpravy a změny jsou řešeny variantně.

Jako následný krok byla do os NRBK podle potřeby vložena regionální biocentra (RBC), a to tak, aby délka jednotlivých úseků os NRBK nepřerušovaných regionálními biocentry nepřesahovala 8 km (tj. limitující maximální přípustnou délku pro zajištění funkčnosti NRBK). Tato vložená regionální biocentra podmiňují funkčnost nadregionálních biokoridorů, je proto třeba je považovat za součást nadregionálního ÚSES. V případě RBC vložených do jednotlivých os NRBK došlo ve srovnání s ÚTP R+NR ÚSES k řadě více či méně zásadních úprav a změn vyvolaných rozličnými faktory (redukcí vymezení původně rozsáhlých RBC, nalezením vhodnějších poloh RBC z pohledu stanovištních podmínek či aktuálního stavu krajiny, úpravami či změnami tras os NRBK atd.).

Ve srovnání s ÚTP R+NR ÚSES nebylo nijak upravováno vymezení ochranných zón NRBK. Hlavním důvodem je skutečnost, že v Návodu na užívání ÚTP R+NR ÚSES není stanoven žádný metodický postup či princip pro zpřesňování vymezení ochranných zón os NRBK. Navíc není z Návodu ani zřejmé, jakým způsobem má být prakticky uplatňován zvýšený zájem příslušného orgánu ochrany přírody v ochranných zónách NRBK pro podporu koridorového efektu – z Návodu tedy jasně nevyplývá praktický význam existence ochranných zón NRBK. Vymezení ochranných zón NRBK a jejich praktický význam tedy zůstávají nedořešeným problémem, kterým bude třeba se v budoucnu zabývat.

Ve směrné části krajského generelu ÚSES není obsažen žádný návrh nadregionálního biokoridoru.

Řešení regionálního ÚSES

Pojetí **regionálního ÚSES** v krajském generelu ÚSES je výrazně ovlivněno celou řadou faktorů, z nichž k nejvýznamnějším patří:

- řešení nadregionálního ÚSES;
- uplatnění výše popsaného principu ucelených větví ÚSES;
- původní prostorové (kartografické) řešení regionálního ÚSES v ÚTP R+NR ÚSES;
- chybějící informace o tom, jaké cílové ekosystémy mají skladebné části regionálního ÚSES v řešení dle ÚTP R+NR ÚSES reprezentovat;
- další řešení regionálního ÚSES podrobená analýze;
- nové biochorické členění;
- vymezení EVL soustavy Natura 2000;
- mapování biotopů pro účely vytváření soustavy Natura 2000;
- potřeba relativně bezproblémového zapracování do souběžně vznikajícího konceptu ÚPD kraje.

Při zohlednění všech uvedených faktorů se nabízelo nepřehledné množství možných kombinací řešení regionálního ÚSES.

Po dohodě s pořizovatelem bylo nakonec rozhodnuto, že do závazné části krajského generelu ÚSES budou zařazena výhradně řešení obsažená již v ÚTP R+NR ÚSES nebo

z tohoto řešení s určitými úpravami vycházející a zároveň odpovídající principu ucelených větví ÚSES. Podobně jako v případě os NRBK jsou v řadě případů nabízeny různé varianty řešení.

Do směrné části krajského generelu ÚSES pak byla zařazena celá řada dalších logických tras mezofilních či hydrofilních větví regionálního ÚSES, někdy tvořících prodloužení stávajících větví. Jde o základní logické trasy, odvozené jednak z přírodních podmínek území, jednak z aktuálního stavu využití krajiny.

V případě hydrofilních větví byly jako rozhodujícím kritériem pro potenciální zařazení do regionální úrovně ÚSES zvoleny hydrologické a biogeografické vlastnosti vodních toků. Byly vytipovány ty důležité vodní toky v kraji, které dosud nebyly zařazeny do sítě nadregionálního ani regionálního ÚSES (nebo byly do této sítě zařazeny jen částečně). Za důležité vodní toky byly přitom považovány ty relativně vodnější toky, které protékají přes území alespoň dvou (lépe však tří a více) bioregionů. Mezi potenciální hydrofilní větve regionálního ÚSES se tak dostaly především nejvýznamnější přítoky řeky Moravy dosud nezahrnuté do regionálního ani nadregionálního ÚSES (např. Krupá, Branná, Moravská Sázava, Třebůvka, dolní tok Oskavy, Olešnice, Valová, Haná) a také horní tok Moravy (nad NRBC 64 Raškov).

U směrně navržených mezofilních větví regionálního ÚSES byly brány v úvahu zejména hustota sítě regionálního a nadregionálního ÚSES v dílčích částech kraje, konfigurace reliéfu, aktuální stav využití krajiny a logická návaznost na stávající mezofilní větve nadregionálního a regionálního ÚSES.

Kartografické zpracování krajského generelu ÚSES

Návrh nadregionálního a regionálního ÚSES na území Olomouckého kraje je zobrazen v kartografické (mapové) části krajského generelu, zpracované v prostředí technologie GIS (ArcGIS 9, ArcView, verze 9.1), ve formátu shapefile ESRI.

Tiskovou podobu kartografické části díla tvoří sada tematických map měřítko 1 : 25 000 v kladu listů Základní mapy ČR 1 : 25 000. Kartografickým podkladem pro zobrazení generelu je ovšem digitální model území DMU 25, jediný dostupný digitální podklad daného měřítko.

Způsob kartografického vyjádření jednotlivých skladebných částí ÚSES v mapách 1 : 25 000 odpovídá danému měřítku a účelu. Veškeré zakreslené skladebné části ÚSES jsou rozlišeny jednak podle příslušnosti do jedné ze tří vrstev generelu (závazná část – základní řešení, závazná část – variantní řešení, směrná část), jednak podle svého funkčního typu (biocentra, biokoridory) a biogeografického významu (nadregionální, regionální). V jednotlivých vrstvách jsou tak podle funkčního typu a biogeografického významu zobrazeny čtyři základní typy prvků – nadregionální biocentra, regionální biocentra, osy nadregionálních biokoridorů a regionální biokoridory. Určitou výjimku tvoří směrná část generelu, neobsahující osy nadregionálních biokoridorů. Ochranné zóny nadregionálních biokoridorů s ohledem na svůj nejasný charakter v mapách zobrazeny nejsou.

Biocentra jsou znázorněna jako plošné prvky, avšak jejich konkrétní vymezení je obecně (zejména s ohledem na měřítko zpracování) nutno považovat pouze za směrné. Jsou označena názvem a obvykle i kódem podle ÚTP R+NR ÚSES (mají-li ho přidělený). U některých biocenter jsou v závorkách uvedeny alternativní názvy k původním, nepřiliš štěstně voleným názvům v ÚTP R+NR ÚSES.

Osy nadregionálních biokoridorů a regionální biokoridory jsou znázorněny jako prvky liniové. V případě příslušnosti do závazné části krajského generelu jsou většinou označeny zavedeným kódem podle ÚTP R+NR ÚSES (mají-li ho v ÚTP R+NR ÚSES přidělený). U os NRBK následuje ještě kódové označení cílových ekosystémů (typu osy).

V mapovém vyjádření skladebných částí ÚSES obsažených v základním řešení závazné části krajského generelu je navíc barevně rozlišena určitost jejich lokalizace (viz výše).

Součástí tematického obsahu je také nová biogeografická diferenciacie území na úrovni bioregionů a biochor.

Popis skladebných částí nadregionálního a regionálního ÚSES

Každá jednotlivě kartograficky rozlišená skladebná část regionálního ÚSES (nadregionální biocentrum, osa nadregionálního biokoridoru, regionální biocentrum, regionální biokoridor) je popsána jednak v rámci textové zprávy, jednak v rámci připojených databázových tabulek. V textové zprávě jsou uvedeny zejména položky obsahující složitější popis vztahů a vazeb, zatímco v databázových tabulkách stručné položky, vyjádřitelné heslovitě, zkratkou nebo číselně.

Projednání krajského generelu ÚSES

Na základě zkušeností s tvorbou generelu nadregionálního a regionálního ÚSES pro území Jihomoravského kraje jsme v případě generelu Olomouckého kraje kladli velký důraz na průběžné důkladné projednávání koncepce řešení a pracovních návrhů pro jednotlivé územní celky. Těchto jednání se účastnili podle potřeby zástupci pořizovatele (odborů životního prostředí a zemědělství a strategického rozvoje kraje KrÚ v Olomouci), správ CHKO (Litovelské Pomoraví a Jeseníky) a obcí s rozšířenou působností (pracovníci ochrany přírody). Na drtivé většině jednání byl zastoupen i tým zpracovatele nové krajské ÚPD, který svými náměty a připomínkami významně přispěl k celkové podobě řešení krajského generelu ÚSES.

Cílem pracovních jednání nebylo úplné schválení nového krajského generelu ÚSES (to by ani bez zástupců MŽP nebylo možné), nýbrž průběžné doladování koncepce a konkrétních návrhů řešení pro jednotlivé územní celky za účasti znalců místních poměrů a s ohledem na hlavní účel zpracování krajského generelu. Nejintenzivnější jednání proběhla nad řešením nadregionálního a regionálního ÚSES na území obou CHKO, kde nakonec došlo k dohodě o invariantním řešení závazné části krajského generelu. Na druhé straně na území VÚ Libavá bylo bez dalšího projednávání pouze převzato stávající řešení z územního plánu VÚ. Na ostatním území byla zejména na popud zpracovatele krajské ÚPD ponechána řada variantních řešení tak, aby zpracovatel ÚPD měl na základě konfrontace s jinými zájmy a záměry využití území možnost výběru nejvhodnějšího řešení.

Závěr

Celkový návrh řešení Generelu nadregionálního a regionálního ÚSES na území Olomouckého kraje je výslednicí snahy o koncepčně jednotné pojetí odstraňující všechny nejzávažnější nedostatky aktuálně platných vymezení ÚSES (včetně ÚTP R+NR ÚSES), s maximálním možným zohledněním stávajících vyhovujících vymezení, a využití přirozeného biogeografického a ekologického potenciálu území kraje.

Předpoklad do budoucna je takový, že generel krajského ÚSES bude „žít dvojitým životem“. Na jedné straně budou řešení jeho závazné části (a podle uvážení pořizovatele a zpracovatele krajské ÚPD případně i dílčí řešení směrné části) zapracována do krajské ÚPD a společně s ní schválena. Na druhé straně bude generel jako celek tvořit hlavní koncepční podklad pro krajský orgán ochrany přírody a krajiny.

Řešení nadregionálního a regionálního ÚSES obsažená v krajském generelu bude třeba dále rozvíjet, a to především formou uplatňování těchto řešení v podrobnějších navazujících dokumentacích (s upřesňováním tras biokoridorů a vymezení biocenter, vložení potřebných lokálních biocenter atd.). Nezbytné je přitom zachování zpětné vazby – tj. aktualizace dat krajského generelu na základě navazujících podrobnějších či zpřesňujících řešení tak, aby

byla zachována kontinuita řešení ÚSES. V návaznosti na nově zpracovanou a dále postupně zpřesňovanou podobu nadregionálního a regionálního ÚSES je pak potřeba provádět i nezbytné úpravy a změny ve vymezení místního ÚSES.